

GABRIELA HAJDUK¹

Transkrypcja aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej

1. Wprowadzenie

Współczesne pojmowanie pojęcia rodziny znacznie odbiega od stereotypowego i mocno zakorzonego w polskim porządku społecznym, kulturowym, czy prawnym modelu tej pierwotnej komórki społecznej. Polskie społeczeństwo nie jest jednolite pod względem orientacji seksualnej, a zmiany prawne powinny iść w parze ze zmianami społecznymi. Jawna faworyzacja „jednego, słusznego i prawidłowego” modelu rodziny w rezultacie może prowadzić do dyskryminacji w każdym aspekcie życia, czego przykładem jest sytuacja par jedнопłciowych na płaszczyźnie polskiego porządku prawnego. Mówiąc bowiem o rodzinie, w szczególności należy się skupić na sytuacji prawnej dzieci par jedнопłciowych, które w wyniku niespójnych przepisów prawnych stają się największymi poszkodowanymi niesprawiedliwego i dyskryminującego prawodawstwa.

W kontekście par jedнопłciowych nie powinno się mówić o tolerancji², a o akceptacji, która obok braku dyskryminacji powinna przejawiać się w działaniach prawnych tzn. prawnej instytucjonalizacji, czyli umożliwieniu osobom o orientacji homoseksualnej zawierania związków partnerskich lub małżeństw³ oraz przysposobienia dzieci. Tak naturalna, a jednocześnie radykalna zmiana na temat postrzegania związków jedнопłciowych jest ciągle żywa w dyskusji politycznej i społecznej. Z pewnością można stwierdzić, że zmiana w sposobie pojmowania rodziny dzieje się na oczach

1 Gabriela Hajduk, studentka IV r. prawa na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

2 Według słownika PWN „poszanowanie czyichś poglądów, wierzeń, upodobań, z którymi się nie zgadzamy”.

3 Zob. wyr. ETPCz z 21.07.2015 r. w sprawie Oliari i inni v. Włochy, Nr 18766/11 i 36030/11 ETPCz orzekł, że Włochy dopuściły się naruszenia art. 8 EKPCz, odmawiając jedнопłciowym małżeństwom zawartym poza terytorium Włoch transkrypcji ich aktów małżeństwa we Włoszech.

społeczeństwa XXI w. Niektóre państwa europejskie⁴ i nie tylko⁵, zdecydowały się na usankcjonowanie związków jedнопłciowych. Wielu ustawodawców państw Unii Europejskiej wybrało formę małżeństwa. W Polsce również pojawiają się głosy, które optują za potrzebą wprowadzenia prawnej regulacji dotyczącej związków jedнопłciowych⁶. Zdaniem zwolenników wprowadzenia takich aktów prawnych, tworzenie prawnej możliwości zawierania związków partnerskich⁷ lub małżeństw⁸ powinno stanowić relevantny punkt w terażniejszym dialogu na temat polskiej rodziny. Przeciwnicy usankcjonowania związku par jedнопłciowych powołują się na art. 18 Konstytucji RP, która według nich stanowi przeszkodę prawną w uchwaleniu takich regulacji⁹.

Najtrudniejsze w całej dyskusji na temat tego zagadnienia jest dopasowanie ciągle zmieniającego się świata, zwłaszcza zachodnioeuropejskiego, do sytuacji prawno-społecznej związków jedнопłciowych w Polsce. Takie rozbieżności mogą rodzić poważne i daleko idące konsekwencje. Pary jedнопłciowe, które zawarły małżeństwo lub związek partnerski na terenie państwa, w którym jest to usankcjonowane, przyjeżdżając do Polski natrafiają na szereg problemów natury prawnej, czego przykładem jest zagadnienie transkrypcji aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej będące z jednej strony przedmiotem zainteresowania ze strony doktryny prawa, a z drugiej strony przedmiotem działalności orzeczniczej sądów oraz innych organów władzy publicznej, które w ramach swojej działalności natrafiają na coraz częstsze problemy związane z tą materią.

Celem artykułu jest zaprezentowanie istoty transkrypcji aktu urodzenia dziecka ukształtowanego w prawie polskim oraz problemów interpretacyjnych związanych z tą instytucją prawną, w odniesieniu do sytuacji dziecka pary jedнопłciowej na przykładzie poglądów doktryny, orzecznictwa sądowego oraz praktyki organów władzy publicznej. Zdaniem autorki problemy związane z transkrypcją aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej wynikają głównie z niedopasowania przepisów powszechnie obowiązujących, do zmian kulturowych i społecznych. Co znamienne, te problemy interpretacyjne

4 Wszystkie państwa europejskie z wyłączeniem Polski, Bułgarii, Łotwy, Litwy, Rumunii i Słowacji przewidują prawną instytucjonalizację związku osób tej samej płci.

5 M.in. w Australii, Argentynie, Brazylii, Kanadzie, Kolumbii, Meksyku, Nowej Zelandii, RPA, USA oraz w Urugwaju.

6 E. Łętowska, J. Woleński, *Instytucjonalizacja związków partnerskich a Konstytucja RP z 1997 r.*, „Państwo i Prawo” 2013, nr 6, s. 17–21.

7 Zob. Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego, www.ptpa.org.pl pkt 47 i n.; T. Litwin, *Instytucja związków partnerskich w świetle przepisów Konstytucji z 1997 roku*, „MHI” 2014, nr 13, s. 172.

8 E. Łętowska, J. Woleński, *Instytucjonalizacja...*, s. 15 i 16.

9 M.in. p. B. Banaszek, *Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny. O niektórych implikacjach art. 18 Konstytucji RP*, „KPP” 2013, nr 3, s. 591 i n.; M. Safjan, L. Bosek, *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016, Legalis, komentarz do art. 18, teza 120 i n.

istoty transkrypcji prowadzą w rezultacie do naruszenia dobra rodziny i dziecka, których pozbawia się ustawowo zagwarantowanych im praw.

2. Pojęcie i istota transkrypcji

Pojęcie transkrypcji jest terminem używanym na gruncie różnych dziedzin nauki. Wskazuje na to choćby słownikowe rozumienia tego pojęcia, które znajduje zastosowanie m.in. w językoznawstwie, czy na gruncie nauk przyrodniczych. W Słowniku Języka Polskiego¹⁰ można spotkać następujące znaczenia pojęcia transkrypcji:

- 1) transkrypcja rozumiana jako zapisanie tekstu mówionego na podstawie ścisłej odpowiedniości głosek i znaków pisma, czy też zapisanie tekstu pisanego w innej konwencji graficznej; transkrypcją jest również tekst zapisany w ten sposób;
- 2) transkrypcja jako opracowanie utworu muzycznego na inny instrument, głos lub zespół instrumentów niż ten, na który był on pierwotnie skomponowany; transkrypcją zwany jest również utwór tak przerobiony;
- 3) transkrypcja to także jeden z etapów biosyntezy białka w komórce.

Słownikowe ujęcie pojęcia transkrypcji nie wyczerpuje wszystkich jego zastosowań. Mając na uwadze cel badań, wskazany na wstępie niniejszego artykułu, przedmiotem rozważań będzie oczywiście pojęcie transkrypcji stosowane na gruncie nauk prawnych, a dokładnie na gruncie przepisów prawa z zakresu rejestracji stanu cywilnego.

W regulacjach prawnych z tego zakresu można doszukiwać się legalnej definicji pojęcia transkrypcji aktu stanu cywilnego. Przykładem takiej regulacji jest obecnie obowiązujący art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego¹¹ (dalej: pr.a.s.c.), zgodnie z którym transkrypcja polega na wiernym i literalnym przeniesieniu treści zagranicznego dokumentu stanu cywilnego zarówno językowo, jak i formalnie, bez żadnej ingerencji w pisownię imion i nazwisk osób wskazanych w zagranicznym dokumencie stanu cywilnego. W tym miejscu należy zaznaczyć, że art. 104 i kolejne pr.a.s.c. określają swego rodzaju procedurę transkrypcji zagranicznego aktu stanu cywilnego.

Pomimo tej prawnej regulacji, w orzecznictwie i doktrynie¹² konkurują ze sobą dwa poglądy na temat charakteru prawnego transkrypcji. Pierwszy¹³

10 Pojęcie transkrypcji, <https://sjp.pwn.pl/slovniki/transkrypcja.html> (dostęp: 22.09.2021).

11 Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 709).

12 M.in. M. Wojewoda [w:] *System...*, M. Pazdan (red.), Tom 20 C, s. 593 i n.; M. Wojewoda, *Transkrypcja zagranicznego dokumentu stanu cywilnego – kilka uwag na temat ewolucji konstrukcji w prawie polskim*, „Metryka” 2016, nr 2, s. 54; A. Czajkowska (red.), *Prawo o aktach stanu cywilnego z komentarzem*, Warszawa 2015, s. 226.

13 Pogląd reprezentowany przez M. Pazdan (red.), *System...*, s. 593 i n.; M. Wojewoda, *Transkrypcja...*, s. 54.

z nich zakłada, że jest to rejestracja na terenie Polski zdarzenia w postaci urodzenia, małżeństwa lub zgonu, które miało miejsce za granicą. Rejestracji dokonuje się na podstawie dowodu tego zdarzenia, jakim jest zagraniczny akt stanu cywilnego. Odmienny¹⁴ pogląd zakłada, że jest to tylko przetranskrybowanie pod względem formalnym i przede wszystkim językowym zagranicznego aktu stanu cywilnego na obowiązujący język polski, i w obowiązującej w Polsce formie rejestracji urodzeń, małżeństw i zgonów. Tak istotne różnice i rozbieżności mają znaczenie w kwestii pojmowania art. 3 pr.a.s.c., który określa, że akty stanu cywilnego stanowią wyłączny dowód zdarzeń w nich stwierdzonych. Charakter „reprodukcyjny”¹⁵, stanowi jedynie powielenie zagranicznego aktu stanu cywilnego w polskim rejestrze¹⁶, co może być podstawą do stwierdzenia, że przepis art. 3 pr.a.s.c. odnosi się zarówno do aktów sporządzonych w Polsce, jak i za granicą, co z kolei implikuje to, że zagraniczne akty stanu cywilnego, bez potrzeby ich transkrybowania posiadają moc dowodową na równi z polskimi dokumentami urzędowymi. Sąd Najwyższy, jeszcze pod rządami ustawy z 29 września 1986 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 212, ze zmianami), która już nie obowiązuje, w postanowieniu z 16 marca 2007 r.¹⁷ stwierdził, że *„moc dowodowa zagranicznych aktów stanu cywilnego nie zależy od ich wpisania do polskich ksiąg stanu cywilnego (transkrypcji). Zgodnie bowiem z art. 73 ust. 1 Prawa o aktach stanu cywilnego (t.j. Dz.U. z 2004 r., Nr 161, poz. 1688 ze zm.) akt stanu cywilnego sporządzony za granicą może, lecz nie musi być wpisany do polskich ksiąg stanu cywilnego. Prawo polskie nie przewiduje zatem obowiązku transkrypcji aktów zagranicznych i nie uzależnia ich skuteczności ani mocy dowodowej na terenie Polski od transkrypcji, nadając im w art. 1138 KPC moc dowodową taką samą, jak aktom polskim.* Takie pojmowanie transkrypcji, będące potwierdzeniem wcześniejszej linii orzeczniczej SN¹⁸ oraz wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 6 maja 2015 r.¹⁹, jednoznacznie potwierdzało, że istnieje możliwość uznania aktów stanu cywilnego wydanych za granicą, za prawnie wiążące w Polsce bez konieczności ich transkrybowania. W tym miejscu należy zaznaczyć, że obecna regulacja prawna z zakresu rejestracji stanu cywilnego w art. 104 ust. 5 przewiduje obligatoryjną transkrypcję, jeżeli obywatel polski, którego dotyczy zagraniczny dokument stanu cywilnego, posiada akt stanu cywilnego potwierdzający zdarzenia wcześniejsze, sporządzony na

14 Pogląd reprezentowany przez A. Czajkowska (red.), *Prawo...*, s. 226.

15 Pogląd przypisywany J. Litwinowi, *Prawo o aktach stanu cywilnego. Komentarz*, Warszawa 1961, s. 522.

16 M. Zachariasiewicz, *Transkrypcja aktów urodzenia dzieci par jedнопłciowych*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2019, s. 147.

17 Postanowienie Sądu Najwyższego Izba Cywilna z 16 marca 2007 r., III CSK 380/06.

18 Postanowienie Sądu Najwyższego Izba Cywilna z 8 sierpnia 2003 r., V CK 6/02.

19 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 6 maja 2015r., II OSK 2372/13.

terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i żąda dokonania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego lub ubiega się o polski dokument tożsamości lub nadanie numeru PESEL.

W świetle powyższych rozważań należy przyjąć, że bez względu na różnice w poszczególnych poglądach, nie budzi wątpliwości fakt, że jedna i druga koncepcja opiera się na tym, że transkrypcja nie pociąga za sobą skutków materialnoprawnych²⁰. Tym bardziej w kontekście niniejszego opracowania, niezrozumiałe wydaje się być sceptyczne podejście do transkrypcji aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej wydane za granicą. Właśnie w tej materii można zauważyć znaczące różnice poglądów przede wszystkim w orzecznictwie sądowym. Na gruncie orzecznictwa sądów administracyjnych formułują się dwie odmienne koncepcje na temat dopuszczalności transkrypcji w polskim urzędzie stanu cywilnego, zagranicznego aktu urodzenia dziecka rodziców tej samej płci, które autorka postara się przedstawić w dalszej części niniejszego opracowania.

3. Argumenty przeciwko transkrypcji aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej

Według pierwszego poglądu, który obecnie popiera większość polskich sądów administracyjnych²¹, brak możliwości transkrybowania aktu urodzenia oparty jest o klauzulę ochrony porządku publicznego oraz tradycyjnie definiowane pojęcia rodziny, wynikające głównie ze specyficznego interpretowania art. 18 Konstytucji RP. W dobitny sposób ukazane zostało to w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi, w którym Sąd ten w taki sposób odniósł się do pojęcia rodzicielstwa: *„Rodzice” zawsze odnoszą się do osób różnej płci, tj. kobiety i mężczyzny, na co wskazuje także jednoznacznie art. 18 Konstytucji RP, który stanowi, że małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.* Tymczasem w literaturze na błędną interpretację art. 18 Konstytucji RP zwracają uwagę E. Łętowska i J. Woleński²², którzy wskazują na możliwość usankcjonowania związków jedнопłciowych na podstawie ww. regulacji konstytucyjnej. Relewantne przepisy, w odniesieniu do delikatnej materii, jaką jest rodzina, zawarte są w Rozdziale II zatytułowanym Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela Konstytucji RP. Pierwszą kwestię porusza art. 30 Konstytucji RP, który stanowi, że godność jest przyrodzoną, niezbywalną

20 P. Wypych, *Charakter prawny transkrypcji aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą*, „KPP” 2003, s. 196.

21 Uchwała 7 Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z 2 grudnia 2019 r., II OPS 1/19; Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Łodzi z 14 lutego 2013r., III SA/Łd 1100/12.

22 E. Łętowska, J. Woleński, *Instytucjonalizacja...*, s. 15–40.

i nienaruszalnym źródłem wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Odbieranie komukolwiek prawa do usankcjonowania związku z osobą, z którą pozostaje się w uczuciowo-seksualnej relacji, stanowi z aksjologicznego i socjologicznego punktu widzenia próbę pozbawienia godności ludzkiej, którą dysponuje każdy człowiek od chwili urodzenia, aż do śmierci²³. Godność ludzka jest ściśle związana z każdym aspektem człowieczeństwa. Ustawodawca odbierając drugiemu człowiekowi prawo do założenia własnej rodziny, uderza w podstawową komórkę społeczną i najstarszą, a zarazem najpowszechniejszą formę życia społecznego. Z godnością ludzką ściśle związana jest zasada poszanowania i ochrony wolności człowieka wyrażona w art. 31 Konstytucji RP. Nawiązanie do tej zasady należy wykazać już w Preambule Ustawy Zasadniczej, która określa poszanowanie wolności jako „niewzruszoną podstawę Rzeczypospolitej Polskiej”. Wolność powinna być istotną dyrektywą skierowaną do organów władzy publicznej w zakresie kształtowania instytucji prawnych i poszczególnych ich elementów, wykładni przepisów prawa i ich stosowania²⁴. Nie powinna ograniczać się więc tylko do sfery osobistej²⁵, ale również być przejawem jak najszerzej wolności w życiu publicznym. Najtrafniej jednak istotę problemu związanego z usankcjonowaniem związków par jedнопłciowych ujmuje art. 32 Konstytucji RP, który określa, że *wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny*. W świetle tej regulacji prawnej zawężanie prawa do związków partnerskich lub małżeństw tylko dla określonej grupy społecznej stanowi istotne pogwałcenie podstawowych praw człowieka wynikających z zagwarantowanej w art. 32 Konstytucji RP zasady równości wobec prawa. Każdy bez wyjątku na rasę, orientację seksualną, przynależność religijną, poglądy polityczne etc. powinien być traktowany równo przez władze publiczne. Zasada równości jest jedną z wiodących zasad porządku konstytucyjnego²⁶, która w utrwalonej linii orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego uznana została za element składowy zasady demokratycznego państwa prawnego²⁷. W piśmiennictwie zawierającym

23 Godność osobowa człowieka *ex definitione* przynależy mu za życia (A. Zoll, *Godność człowieka źródłem jego godności, praw i obowiązków*, http://dlibra.kul.pl/Content/30242/33293_Zoll--Andrzej---God_0000.pdf, s. 281). Zmarły nie jest już osobą, nie może być już podmiotem praw i obowiązków (A. Bucher, *Natürliche Personen und Persönlichkeitsschutz*, Helbing Lichtenhahn Verlag, 2009, s. 55).

24 M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016.

25 Odmienne B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2013 s. 217.

26 P. Tuleja, W. Wróbel, *Zasada równości w stanowieniu prawa [w:] Demokratyczne państwo prawne (aksjologia, struktura, funkcje)*, H. Rot (red.), Wrocław 1992, s. 139.

27 Zob. wyr. TK z 15.3.2005 r., K 9/04, OTK-A 2005, Nr 3, poz. 24 oraz wyrok TK z 21.10.2008 r., P 2/08, OTK-A 2008, Nr 8, poz. 139.

analizę – komentarz do przepisów Konstytucji RP, można spotkać się ze stanowiskiem²⁸, według którego *kwalifikacje podmiotowe człowieka, często niezależne od jego woli i czynów, jak w szczególności rasa, płeć, pochodzenie, urodzenie, język, stan zdrowia lub wiek, nie mogą być zasadniczo podstawą normatywnego zróżnicowania sytuacji prawnej jednostki, ograniczenia jej praw lub zwiększenia jej obowiązków prawnych*. Przy okazji rozważań nad treścią art. 32 Konstytucji należy postawić pytanie, dlaczego wśród z pozoru mniej ważnych kwalifikacji nie znalazła się przynależność seksualna, która stanowi relewantny element ludzkiego życia. Oczywiście nie istnieje żaden enumeratywny katalog wyliczeń cech podmiotowych, które w szczególności nie powinny stanowić zjawiska dyskryminacji. Niewątpliwie na kształt obecnego brzmienia art. 32 Konstytucji rzutował czas, w którym ta regulacja się kształtowała, czyli połowa lat 90-tych XX wieku, kiedy to polski ustrojodawca po kilkudziesięciu latach trwania okresu PRL, kreował pierwszą Konstytucję demokratycznej Polski, zwracając uwagę na inne wartości i zagadnienia, niż te które są aktualne po ponad 20 latach obowiązywania Konstytucji z 1997 r. Czy konieczne są zatem zmiany niektórych postanowień Konstytucji, czy też raczej odpowiednia interpretacja jej przepisów? Niewątpliwie wyraźne postanowienia zakazujące dyskryminacji ze względu na orientację seksualną stanowiłoby pozytywny aspekt w „walce” z homofobią. Ponadto, każde kwalifikacje podmiotowe niezależne od woli człowieka, a takimi zdecydowanie jest orientacja seksualna, powinny stanowić źródło równego i niedyskryminującego działania ze strony władz publicznych. W końcu sam art. 18 Konstytucji RP w żaden sposób nie zabrania tworzenia związków partnerskich usankcjonowanych przez pary tej samej płci. Co więcej, małżeństwo w polskim porządku prawnym postrzegane jest jako zarejestrowany związek pomiędzy dwoma osobami, oparty na szczególnej więzi społecznej, gospodarczej, psychicznej i fizycznej, poddany specjalnemu statusowi prawnemu²⁹. Jak ujął to B. Banaszkiewicz – „rdzeń związku małżeńskiego stanowi osobowe zespolenie dwojga ludzi w istotnych wymiarach życia prywatnego i intymnego”³⁰. Trudno zatem w związkach jedнопłciowych, nie zauważyć tego „rdzenia”, rodzaju relacji międzyludzkiej, który stanowi kwintesencję małżeństwa, a w przypadku par tej samej płci, nie pozwala na jakiegokolwiek usankcjonowanie, chociażby przez związek partnerski.

Innym, aczkolwiek częściej podnoszonym argumentem przeciwko transkrypcji aktów urodzenia dzieci par jedнопłciowych, jest odwołanie się do klauzuli porządku publicznego. Zgodnie z art. 107 pkt 3 pr.a.s.c. kierownik USC odmawia dokonania transkrypcji, jeżeli jest ona sprzeczna

28 M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja...*

29 B. Banaszkiewicz, *Małżeństwo...*, s. 605.

30 *Ibidem*.

z podstawowymi zasadami porządku prawnego RP³¹. Mimo iż w orzecznictwie można znaleźć pogląd, według którego transkrybowanie aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej nie narusza porządku prawnego RP, to w dalszym ciągu takie stanowisko stanowi mniejszość. Przykładem jest wyrok z dnia 10 października 2018 r.³², w którym NSA wskazał, iż obowiązek transkrypcji, wynikający z art. 104 ust. 5 pr.a.s.c., realizowany wyłącznie w celu ochrony praw dziecka poprzez umożliwienie mu poświadczenia jego tożsamości, nie stoi w sprzeczności z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej³³. Co ważne, NSA zaznaczył, że takie samo stanowisko podtrzymuje również w sytuacji, kiedy jako rodzice widnieją dwie kobiety, co stanowiło ewenement w dotychczas ukształtowanej linii orzeczniczej³⁴.

Klauzula porządku publicznego, o której wspomniano wcześniej, ma na celu ochronę podstawowych zasad własnego (krajowego) porządku prawnego w sprawach z tzw. elementem zagranicznym. Klauzula porządku publicznego jest niczym innym jak „klapą bezpieczeństwa”³⁵, która powinna być stosowana ostrożnie i tylko w nadzwyczajnych sytuacjach. Trudno jest bowiem mówić, że we współczesnym świecie rodzina, którą tworzy para jedнопłciowa stanowi wyjątkowy przypadek. Transkrypcja aktu urodzenia jest natomiast specyficzną sytuacją zastosowania klauzuli porządku publicznego, nie ze względu na to, że odnosi się *de facto* do obcego prawa, lecz jedynie ze względu na fakt/zdarzenie wynikające z dokumentu prawnego, pochodzącego z innego kraju. Mając to na uwadze, WSA w Poznaniu w wyroku z dnia 5 kwietnia 2018 r. zaznaczył, że wpisy w księgach stanu cywilnego nie wywołują żadnych konsekwencji materialnoprawnych i nie mają charakteru konstytutywnego, ale czysto ewidencyjny. Wobec tego, dokonanie przypisku nie naruszałoby krajowego porządku prawnego³⁶. Na samym końcu – jako najważniejsze – należy dokonać analizy pod kątem klasycznych przesłanek stosowania ww. klauzuli. Powinno się na szali postawić wartości konkurujące z chronioną zasadą porządku publicznego i dokonać ich ważenia. Zdaniem autorki, w przypadku transkrypcji aktu urodzenia dziecka, nadrzędną wartością powinno być dobro dziecka oraz rodziny.

31 M. Zachariasiewicz, *Transkrypcja...*, s. 149.

32 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 października 2018 r., II OSK 2552/16.

33 G. Krawiec, *Transkrypcja zagranicznego aktu urodzenia dziecka osób tej samej płci pozostających w związku*, „Studia Prawnicze: rozprawy i materiały” 2019, s. 6.

34 Zob.: Orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego: II OSK 1868/16, II OSK 1869/16, II OSK 1870/16.

35 A. Nowicka [w:] *Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz*, J. Poczobut (red.), Warszawa 2017, s. 214; M. Pazdan, *Prawo Międzynarodowe Publiczne*, Warszawa 2015, s. 105.

36 Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z 5 kwietnia 2018 r., II SA/Po 1169/17.

4. Argumenty przemawiające za transkrypcją aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej

Według drugiej grupy poglądów, które zdecydowanie są rzadkością w polskim orzecznictwie sądów administracyjnych, transkrypcja aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej jest możliwa w świetle prawa³⁷. W ocenie tych poglądów warto najpierw wskazać, że art. 18 i art. 47 Konstytucji, obok małżeństwa jako związku kobiety i mężczyzny, chroni także rodzinę, macierzyństwo oraz rodzicielstwo. Odwołując się w szczególności do pojęcia rodziny należy podkreślić, że nie można postawić znaku równości pomiędzy rodziną a małżeństwem. Takie działanie prowadziłoby do wielu daleko idących, negatywnych konsekwencji. Trafnie ujął to Trybunał Konstytucyjny³⁸, który stwierdził, że rodzina jest to *skomplikowana rzeczywistość społeczna będąca sumą stosunków łączących przede wszystkim rodziców i dzieci*. Nie trudno się zgodzić, że oddaje to kwintesencję rodziny, która jednak nie zawsze jest związkiem małżonków oraz dziecka. Współczesne modele rodziny w rzeczywistości przybierają najróżniejsze oblicza. Sądy rozważając każdą sprawę powinny dokonywać wykładni przepisów ustawowych z uwzględnieniem wartości i zasad wynikających z przepisów Konstytucji RP³⁹. Na zdecydowanie pozytywny odbiór zasługują wyroki⁴⁰, które w swojej argumentacji odwołują się do dobra dziecka, które powinno stanowić najważniejszą wartość w sporze, w sprawie transkrypcji aktu urodzenia.

Dobro dziecka powinno być nadrzędną wartością bardziej chronioną w porządku prawnym danego państwa. W Konwencji Praw Dziecka⁴¹, w Preambule zostało podkreślone, że *dziecko powinno być w pełni przygotowane do życia w społeczeństwie jako indywidualnie ukształtowana jednostka, wychowana w duchu ideałów zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych, a w szczególności w duchu pokoju, godności, tolerancji, wolności, równości i solidarności*. Wątpliwe jest zatem twierdzenie o przestrzeganiu takich wartości jak godność, tolerancja czy równość w sytuacji, gdy władze publiczne odmawiają podstawowych praw obywatelskich swoim najmłodszym mieszkańcom, odmawiając transkrypcji aktu urodzenia dziecka pary

37 Zob. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z 5 kwietnia 2018 r., II SA/Po 1169/17; Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 10 października 2018 r., II OSK 2552/16.

38 Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 28 maja 1997 r. K 26/96, OTK 1997, Nr 2, poz. 19.

39 Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z 5 kwietnia 2018 r., II SA/Po 1169/17.

40 Zob. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z 5 kwietnia 2018 r., II SA/Po 1169/17; Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 10 października 2018 r., II OSK 2552/16.

41 Konwencja Praw Dziecka z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. 1991 Nr 120, poz. 526).

jedнопłciowej. Ponadto Konstytucja RP w art. 47⁴² oraz art. 48⁴³ stanowi, że każdy rodzic ma prawo do wychowania swojego dziecka zgodnie z własnymi wartościami i przekonaniem, a państwo nie powinno ingerować w życie prywatne rodziny. Zdaniem autorki brak zgody na transkrypcję aktu urodzenia pociąga za sobą daleko idące konsekwencje, ponieważ poprzez takie zachowanie władz publicznych odbierane są dziecku jego podstawowe prawa jako obywatela RP.

Powyższe rozważania na temat jawnej niesprawiedliwości traktowania dziecka, ze względu na niedokonanie transkrypcji, choć niezwykle ważne, zdaniem autorki stanowią drugorzędną kwestię. Przede wszystkim należy pochylić się nad praktycznymi aspektami wynikającymi z braku transkrybowania aktu urodzenia. W tym miejscu warto zaznaczyć, że oczywiście dziecko pary jedнопłciowej może w życiu codziennym posługiwać się oryginalnym aktem urodzenia, jednak rodzic to może poważne konsekwencje prawne. Po pierwsze, dziecku przebywającemu na terytorium Polski i spełniającemu wszystkie przesłanki do otrzymania obywatelstwa RP, takie prawo do uzyskania tego statusu się odbiera. Zgodnie bowiem z art. 16 ustawy o obywatelstwie polskim⁴⁴ *małoletni cudzoziemiec, przysposobiony przez osobę lub osoby posiadające obywatelstwo polskie, nabywa obywatelstwo polskie*. Brak transkrypcji uderza w dobro dziecka uzależniając możliwość nabycia obywatelstwa poprzez wartościowanie rodziny: na lepszą i gorszą. Wykluczenie takich dzieci poza grono osób zaliczających się do obywateli RP stanowi przejaw działania dyskryminacyjnego⁴⁵. Po drugie z praktycznego punktu widzenia – dziecko jest realnie pozbawione możliwości uzyskania dokumentów tożsamości, którymi każdy obywatel RP posługuje się na co dzień. Na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych⁴⁶ – należy do nich dowód osobisty, a na podstawie art. 3 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych⁴⁷ – dokument paszportowy. Prawo posiadania dowodu osobistego jest jednym z podstawowych praw każdego obywatela⁴⁸. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku uzyskania paszportu. Zgodnie z art. 3 ustawy o dokumentach paszportowych każdy obywatel Polski ma prawo do otrzymania paszportu. Osoba, która składa wniosek o wydanie paszportu,

42 Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

43 Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania.

44 Ustawa z 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2020 r. poz. 347).

45 Zob. podobne zdanie na ten temat M. Zachariasiewicz, *Transkrypcja...*, s. 154.

46 Ustawa z 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. z 2020 r. poz. 332).

47 Ustawa z 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 617).

48 I. Jaworska, *Nowe zasady wydawania dowodów osobistych*, „Samorząd Terytorialny” 2015, nr 7–8, s. 87.

zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji⁴⁹ musi przedstawić odpis skrócony lub pełny polskiego aktu urodzenia w przypadku ubiegania się o dokument paszportowy za granicą przez osoby nieposiadające numeru PESEL. W pełni można więc zgodzić się ze stwierdzeniem, że przeniesienie do polskiego rejestru stanu cywilnego zagranicznego aktu urodzenia obywatela polskiego jest warunkiem koniecznym realizacji jego prawa do otrzymania paszportu, a w rezultacie do korzystania z uprawnień, które wynikają z posiadania paszportu (prawo legalnego przekraczania granicy, pobytu za granicą oraz poświadczania obywatelstwa polskiego i tożsamości osoby w nim wskazanej w zakresie danych, jakie dokument ten zawiera)⁵⁰. Pozbawienie dziecka pary tej samej płci takich praw, powoduje, że mogą wystąpić różnorakie problemy w życiu codziennym, chociażby związane z edukacją i opieką medyczną. Daleko idące trudności dnia codziennego⁵¹ stanowią zatem kolejny przejaw dyskryminacji w życiu publicznym. Odbieranie dziecku prawa do ww. podstawowych praw obywatelskich w ocenie autorki zakrawa o jawnie niesprawiedliwe działanie władzy publicznej, która wykorzystując swoją pozycję, dokonuje dyskryminacji – obywatela dziecka, które w myśl konstytucyjnych zasad⁵² powinno być otoczone najwyższą ochroną.

W art. 8⁵³ Europejskiej Konwencji, prawa człowieka określono tak, że każdy ma prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. W tym miejscu należy zaznaczyć, że chociaż dobro dziecka powinno być wartością nadrzędną, to również prawo do spokojnego życia rodzinnego powinny mieć dwie osoby, nawet gdyby były tej samej płci. Tymczasem po podjęciu uchwały 7 sędziów NSA z 2 grudnia 2019 r.⁵⁴, w której wskazano, że transkrypcja aktu jest w takiej sytuacji niedopuszczalna, droga do uzyskania polskiego aktu urodzenia dla dzieci par jednej płci została zamknięta. W nawiązaniu do owej uchwały, WSA w Krakowie w dniu 9 grudnia 2020 r. skierował do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) pytanie prejudycjalne, o następującej treści: czy art. 21 ust. 1 w zw. z art. 20 ust. 2 lit. a) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w zw. z art. 7, art. 21 ust. 1 i art. 24 ust. 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej należy rozumieć w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie tego by organy państwa członkowskiego, którego obywatelstwo posiada małoletni, odmówiły mu transkrypcji jego aktu urodzenia wydanego przez inne

49 Paragraf 3 ust. 1 pkt 4 Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 16 sierpnia 2010 r. w sprawie dokumentów paszportowych (Dz. U. 2010 Nr 152, poz. 1026).

50 G. Krawiec, *Transkrypcja...*, s. 9.

51 Zob. wyrok WSA w Poznaniu z dnia 5 kwietnia 2018 r., II SA/PO 1169/17.

52 Zob. art. 72 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.

53 Wyr. ETPCz z 3.05.2011 r. w sprawie Négrépontis-Giannissis v. Grecja, nr 46759/08. wyr. ETPCz w sprawie Wagner i J.W.M.L. v. Luksemburg, nr 76240/01.

54 Uchwała 7 sędziów NSA z 2 grudnia 2019 r., sygn. akt II OPS 1/19.

państwo członkowskie, niezbędnej do uzyskania dokumentu tożsamości państwa członkowskiego, którego obywatelstwo posiada, z tego powodu, że prawo krajowe tego państwa nie przewiduje rodzicielstwa par jedнопłciowych, a w akcie tym jako rodziców wskazano osoby tej samej płci. Chociaż WSA wniósł o zastosowanie trybu pilnego, to na dzień dzisiejszy (21 marca 2021 r.) TSUE nie zabrał głosu w tej sprawie. Orzeczenie, które w końcu zostanie wydane ma szansę wpłynąć na poprawę sytuacji prawnej dzieci, które w wyniku niespójnego systemu prawa narażone są na dyskryminację w zakresie traktatowej swobody przepływu osób oraz na łamanie praw wynikających z przepisów Karty Praw Podstawowych⁵⁵. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na art. 16 Konwencji o prawach dziecka⁵⁶ stanowiący, że żadne dziecko nie będzie podlegało arbitralnej lub bezprawnej ingerencji w sferę jego życia prywatnego, rodzinnego lub domowego czy w korespondencję ani bezprawnym zamachom na jego honor i reputację. Odmowa wykonania transkrypcji, która jak można zauważyć w świetle poczynionych rozważań ingeruje mocno w życie codzienne dziecka jest pogwałceniem prawa do życia prywatnego, rodzinnego i domowego. Stanowi zjawisko stygmatyzacji ze strony władz publicznych, które w sposób pośredni z nieuzasadnionych powodów „faworyzują” dzieci par heteroseksualnych. Do takiego poglądu nawiązuje spotykane w literaturze stanowisko, według którego brak transkrypcji uderza również w tożsamość dziecka, podważając jego rzeczywistość więz z rodzicem niebiologicznym⁵⁷.

5. Rola organów władzy publicznej w sprawach dotyczących odmowy transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej

W ochronie podstawowych praw i wolności jednostki, niebagatelną rolę odgrywają organy władzy publicznej, stanowiące instytucjonalną gwarancję ich przestrzegania. W rozważaniach nad ochroną praw dziecka i rodziny w kontekście transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej, należy w szczególności zwrócić uwagę na działania Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej: RPO), podjęte w ostatnim czasie. Od samego początku pojawienia się problemów w sprawach transkrypcji aktu urodzenia dzieci par jedнопłciowych RPO mocno akcentuje swoją obecność. Organ ten angażował się w sprawy pogwałcenia podstawowych praw

55 Wyroki w sprawach: *Mennesson v. Francja* oraz *Labassee v. Francja* z 26.06.2014 r. (nr 65192/11 i nr 65941/11); *Foulon i Bouvet v. Francja* z 21.07.2016 r. (nr 9063/14 i nr 10410/14) oraz *Laborie v. Francja* z 19.01.2017 r., nr 44024/13. por. wyrok ETPCz w sprawie *Paradiso and Campanelli v. Włochy*, Nr 25358/12.

56 Konwencja o prawach dziecka z 20 listopada 1989 r. (Dz. U. 1991 Nr 120, poz. 526).

57 G. Krawiec, *Transkrypcja...*, s. 10.

obywatelskich wynikających z nieprzetranskrybowania aktu urodzenia⁵⁸, co pośrednio doprowadziło do wydania 10 października 2018 r. przez Naczelny Sąd Administracyjny⁵⁹ przełomowego wyroku w takiej sprawie. NSA uchylił wtedy wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie oraz decyzję Wojewody Małopolskiego o odmowie transkrypcji brytyjskiego aktu urodzenia, w którym jako rodzice wskazane zostały dwie matki, obie obywatelstwa polskiego. NSA podkreślił, że transkrypcja aktu urodzenia jest konieczna dla ochrony praw dziecka. Wydanie tego orzeczenia stało się ważnym impulsem do podjęcia kolejnych kroków na drodze ustabilizowania sytuacji prawnej dzieci par jedнопłciowych urodzonych poza granicami państwa. RPO rozpoczął starania zmierzające do zmiany rozporządzenia MSWiA z 29 stycznia 2015 r. w sprawie wzorów dokumentów wydawanych w zakresie rejestracji stanu cywilnego. Zdaniem RPO wzór powinien być bardziej elastyczny i dostosowany do realiów. Wydaje się zatem, że najlepszym rozwiązaniem jest zastąpienie w formularzu wyrazów „matka” i „ojciec”, słowami „rodzic A” i „rodzic B”⁶⁰. RPO, mając na uwadze ochronę dobra dziecka i rodziny, ale również potrzebę powstrzymania problemów, z którymi borykają się urzędnicy urzędów stanu cywilnego, wojewodowie oraz sądy administracyjne, w 2019 r. wystąpił z inicjatywą skorygowania ww. wzoru. Po tych działaniach RPO – NSA wydał jednak uchwałę w składzie 7 sędziów, w której to jednoznacznie przyjęto, że przepisanie do polskiego rejestru stanu cywilnego zagranicznego aktu urodzenia (transkrypcja), w którym jako rodziców wskazano osoby tej samej płci, w ocenie NSA, zagraża podstawowym zasadom polskiego porządku prawnego. Transkrypcja takiego aktu została uznana za niedopuszczalną. W związku z podjęciem tej uchwały zaczęły mnożyć się problemy związane z transkrypcją aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej. Wydaje się, że linia orzecznicza jest jeszcze bardziej podzielona. Praktyka sprowadza się do tego, że sądy, o ile zgadzają się na transkrypcje (co jednak w dalszym ciągu stanowi rzadkość) to pozostawiają rubrykę „ojciec” pustą, wpisując

58 Zob. planowanie strategiczne sprawa: Transkrypcja aktu urodzenia dla dziecka urodzonego w Londynie z małżeństwa jedнопłciowego. Skarżąca zwróciła się do Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w Krakowie o transkrypcję zagranicznego aktu urodzenia swojego syna urodzonego w 2014 r. w Londynie. Kierownik odmówił z uwagi na to, że transkrypcja byłaby sprzeczna z podstawowymi zasadami porządku prawnego RP, bowiem w akcie urodzenia jako rodzice figurują dwie kobiety. WSA w Krakowie oddalił skargę wskazując na klauzulę porządku publicznego oraz art. 18 Konstytucji. RPO przyłączył się do postępowania przed WSA w Krakowie w sprawie odmowy transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dla dziecka urodzonego w Londynie z małżeństwa jedнопłciowego, <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/transkrypcja-aktu-urodzenia-dla-dziecka-urodzonego-w-londynie-z-ma%C5%82%C5%BCe%C5%84stwa-jednop%C5%82ciowego> (dostęp: 30.04.2021).

59 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 10 października 2018 r., II OSK 2552/16.

60 Podobne stanowisko: G. Krawiec, *Transkrypcja...*, s. 12.

w miejsce „matki” tylko jedną z kobiet. Również w tej kwestii RPO zabrał głos stwierdzając, że brak wpisu matki niebiologicznej może prowadzić do podważania jej relacji rodzicielskiej z dzieckiem. Z praktycznego punktu widzenia, aby ją wykazać, musiałaby bowiem za każdym razem posługiwać się brytyjskim aktem jego urodzenia. Natomiast dobru dziecka szczególnie mogłaby zagrażać sytuacja, gdyby w którymkolwiek momencie jego małości przy życiu pozostałyby jedynie matka niebiologiczna, niewpisana do jego aktu urodzenia⁶¹. W świetle powyższych rozważań można przypuszczać, że przyszłe orzeczenie w sprawie pytania prejudycjalnego zadane przez WSA w Krakowie a wspieranego przez RPO powinno rozwiązać dotychczasowe problemy związane z transkrypcją. Pozostaje tylko pytanie, czy „siódemkowa” uchwała właśnie nie miała być krokiem naprzód, który wyrówna sytuację prawną dzieci par jedнопłciowych?

6. Zakończenie

Przedstawione w niniejszym opracowaniu rozważania oraz problemy z praktyki orzeczniczej i administracyjnej pokazują, że niezaprzeczalnie kwestia transkrypcji aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej powinna zostać jednoznacznie prawnie uregulowana. Zagadnienie to, tym samym stanowi nowe wyzwanie dla prawodawstwa polskiego, bowiem ciągła dyskusja odbywająca się jedynie w sferze publicznej nie przynosi żadnym wymiernych efektów. W dalszym ciągu sytuacja prawna dziecka jest niepewna i zagrożona. W ocenie całej sytuacji należy również zauważyć, że urzędnicy realizujący zadania z zakresu rejestracji stanu cywilnego również nie stoją przed łatwym zadaniem. Ograniczające kwestie formalne bywają czynnikiem determinującym trudności z wypełnieniem aktu stanu cywilnego. Linia orzecznicza wypracowana zarówno przez SN, NSA, jak i WSA także nie sprzyja rozwiązaniu ww. sytuacji. Przedstawione w niniejszym opracowaniu poglądy z piśmiennictwa oraz stanowiska zawarte w kluczowych orzeczeniach SN, NSA i WSA, wskazują na rozbieżne stanowiska i odmienne podejście do zagadnienia dopuszczalności transkrypcji aktu urodzenia dziecka pary tej samej płci. Po analizie wszystkich argumentów, można dojść do wniosku, że rozbieżność dotyczy kilku powtarzających się elementów. Po pierwsze, należy zwrócić uwagę, że sądy w większości podzielają zdanie, że transkrybowanie stanowi jedynie reprodukcję zagranicznego aktu w polskim rejestrze stanu cywilnego⁶². Kwestią sporną, której rozwiązanie mogłoby przynieść usystematyzowanie tego zagadnienia jest funkcja, którą powinna pełnić transkrypcja. Z jednej strony istnieje pogląd,

61 RPO: w dowodzie osobistym dziecka z zagranicznego związku jedнопłciowego powinna być wpisana także matka niebiologiczna, <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-w-dowodzie-dziecka-z-zagranicznego-zwiazku-jedнопłciowego-takze-matka-niebiologiczna> (dostęp: 30.04.2021).

62 M. Zachariasiewicz, *Transkrypcja...*, s. 166.

że powinno kierować się jedynie faktem, że za granicą powstał stosunek prawny, bez analizy tego, czy jest on zgodny z polskim systemem prawnym. Z drugiej strony natomiast spotyka się pogląd, który głosi, że najważniejszym czynnikiem jest zgodność z wartościami reprezentującymi Rzeczpospolitą Polską. Po drugie, w nawiązaniu do zgodności transkrypcji aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej z wartościami, istnieje częste odwołanie do klauzuli porządku publicznego oraz dobra dziecka. Również w tym wypadku istnieją dwie całkiem odmienne koncepcje. Duże znaczenie w całej dyskusji na temat transkrypcji aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej ma niestety fakt poglądów politycznych czy religijnych. Odwołanie się zarówno do porządku publicznego, jak i dobra dziecka, w większości przypadków ma charakter subiektywny, dokonywany na podstawie przyjętych w danym czasie i miejscu wartości i zasad. Takie działanie nie powinno mieć miejsca ze względu na to, że podstawowe prawa dziecka powinny stanowić wartość nadrzędną i przede wszystkim obiektywną. Światopoglądowe kwestie powinny zostać natomiast odrzucone, w imię dobra dziecka⁶³, zwłaszcza, że jest obywatelem państwa polskiego. I po trzecie, dziecko jako obywatel Polski, w związku z brakiem transkrypcji traktowane jest przez władze publiczne jako „obywatel kategorii B”. Praktyczny aspekt posiadania polskiego aktu urodzenia, jak to zostało przedstawione w artykule, jest niezwykle ważny w życiu codziennym. Dostęp do edukacji czy opieki medycznej bez takiego dokumentu jest niezwykle utrudniony. Niedostosowane do realiów procedury skutecznie utrudniają takim osobom życie. Przyjęcie właściwej interpretacji przepisów, zakładającej dopuszczalność transkrypcji oraz dostosowanie wzorów formularzy wydaje się być w tym momencie najbardziej optymalnym rozwiązaniem. Natomiast wszelkie wątpliwości rozwiązałaby odpowiednia regulacja prawna, przewidująca wyraźnie dopuszczalność transkrypcji, co być może się stanie po udzieleniu odpowiedzi przez TSUE.

Bibliografia

- Banaszkiewicz B., *Matężństwo jako związek kobiety i mężczyzny. O niektórych implikacjach art. 18 Konstytucji RP*, „KPP” 2013, nr 3.
- Bucher A., *Natürliche Personen und Persönlichkeitsschutz*, Helbing Lichtenhahn Verlag, 2009.
- Czajkowska A. (red.), *Prawo o aktach stanu cywilnego z komentarzem*, Warszawa 2015.
- Jaworska I., *Nowe zasady wydawania dowodów osobistych*, „Samorząd Terytorialny” 2015, nr 7–8.
- Krawiec G., *Transkrypcja zagranicznego aktu urodzenia dziecka osób tej samej płci pozostających w związku*, „Studia Prawnicze: rozprawy i materiały” 2019.

63 Zob. G. Krawiec, *Transkrypcja...*, s. 13.

- T. Litwin, *Instytucja związków partnerskich w świetle przepisów Konstytucji z 1997 roku*, „MHI” 2014, nr 13.
- Łętowska E., Woleński J., *Instytucjonalizacja związków partnerskich a Konstytucja RP z 1997 r.*, „Państwo i Prawo” 2013, nr 6.
- Nowicka A., Gnela B., Błaszczuk P. i inni, *Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz*, J. Poczobut (red.), rozdział III, Warszawa 2017.
- Pazdan M., *Prawo Międzynarodowe Publiczne*, Warszawa 2015.
- Safjan M., Bosek L., *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016.
- Słownik Języka Polskiego, Pojęcie transkrypcji, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/transkrypcja.html>
- Tuleja P., Wróbel W., *Zasada równości w stanowieniu prawa [w:] Demokratyczne państwo prawne (aksjologia, struktura, funkcje)*, H. Rot (red.), Wrocław 1992.
- Wojewoda M., *Transkrypcja zagranicznego dokumentu stanu cywilnego – kilka uwag na temat ewolucji konstrukcji w prawie polskim*, „Metryka” 2016, nr 2.
- Wypych P., *Charakter prawny transkrypcji aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą*, „KPP” 2003, nr 1.
- Zachariasiewicz M., *Transkrypcja aktów urodzenia dzieci par jedнопłciowych*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2019, T. CXI.
- Zoll A., *Godność człowieka źródłem jego godności, praw i obowiązków*, http://dlibra.kul.pl/Content/30242/33293__Zoll--Andrzej---God_0000.pdf (dostęp: 17.11.2021).
- <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-w-dowodzie-dziecka-z-zagranicznego-zwiazku-jedнопłciowego-takze-matka-niebiologiczna> (dostęp: 17.11.2021).

Akty prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
- Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.).
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.).
- Ustawa z 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 709).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 16 sierpnia 2010 r. w sprawie dokumentów paszportowych (Dz. U. 2010 Nr 152, poz. 1026).
- Ustawa z 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 617).
- Ustawa z 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. z 2020 r. poz. 332).
- Ustawa z 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2020 r. poz. 347).
- Ustawa z 29 września 1986 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264 ze zm.).

Orzecznictwo

- Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 28 maja 1997 r., K 26/96, OTK 1997, Nr 2, poz. 19.
- Postanowienie Sądu Najwyższego Izba Cywilna z 16 marca 2007 r., III CSK 380/06.
- Postanowienie Sądu Najwyższego Izba Cywilna z 8 sierpnia 2003 r., V CK 6/02.
- Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z 2 grudnia 2019 r., II OPS 1/19.
- Wyrok ETPCz w sprawie Paradiso and Campanelli v. Włochy, nr 25358/12.
- Wyrok ETPCz w sprawie Wagner i J.W.M.L. v. Luksemburg, nr 76240/01.
- Wyrok ETPCz z 3.05.2011 r. w sprawie Négrépontis-Giannissis v. Grecja, nr 46759/08.
- Wyrok Foulon i Bouvet v. Francja z 21 lipca 2016 r., nr 9063/14 i nr 10410/14.
- Wyrok Laborie v. Francja z 19 stycznia 2017 r., nr 44024/13.
- Wyrok Mennesson v. Francja oraz Labassee v. Francja z 26 czerwca 2014 r., nr 65192/11 i nr 65941/11.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 maja 2015 r., II OSK 2372/13.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 października 2018 r., II OSK 2552/16.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 października 2018 r., II OSK 1870/16.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 października 2018 r., II OSK 1868/16.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 października 2018 r., II OSK 1869/16.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Łodzi z 14 lutego 2013 r., III SA/Łd 1100/12.

Transkrypcja aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej

Streszczenie

Celem artykułu jest szerokie ujęcie problemu transkrypcji aktu urodzenia dziecka pary jedнопłciowej. Pochylając się nad tym tematem, należy zauważyć, że nieodłącznym dla debaty w tej sprawie jest przede wszystkim dobro dziecka immamentnie związane z prawami człowieka. W opracowaniu zostaje ukazane, że w związku z brakiem transkrypcji człowiek jest traktowany przez władze publiczne jako obywatel „kategorii B”, a praktyczny aspekt posiadania polskiego aktu urodzenia jest niezwykle ważny w życiu codziennym. Artykuł wykazuje, że światopoglądowe kwestie powinny zostać odrzucone w imię dobra dziecka, zwłaszcza jako obywatela państwa. Główna oś opracowania opiera się na ukazaniu argumentów przeciwników i zwolenników ww. transkrypcji, ze szczególnym ujęciem konstytucyjnoprawnego pojęcia rodziny. Przeprowadzona analiza orzecznictwa ukazuje odmienne podejście do dopuszczalności dokonania transkrypcji aktu urodzenia dziecka pary nieheteronormatywnej. Artykuł ukazuje również relewantną pozycję Rzecznika Praw Obywatelskich w czuwaniu nad przestrzeganiem podstawowych praw człowieka.

Słowa kluczowe: transkrypcja aktu urodzenia, pary jedнопłciowe, LGBT+, konstytucyjnoprawne unormowanie rodziny, Rzecznik Praw Obywatelskich

Transcription of the Birth Certificate of a Child of the Same-sex Couple

Abstract

The aim of the article is to present a broad understanding of the problem of transcription of the birth certificate of a same-sex couple's child. Reflecting on this topic, it should be emphasized that the most important thing for a debate on this issue is the best interests of the child, closely related to human rights. The article shows that the best interests of the child should take precedence over ideological issues. The study shows that due to the lack of transcription, the child is treated by public authorities as a "category B" citizen, and the practical aspect of having a Polish birth certificate is extremely important in everyday life. The main axis of the study is based on the arguments of opponents and supporters of the above-mentioned transcription, with a particular understanding of the constitutional and legal notion of family. The conducted analysis of the jurisprudence shows a different approach to the admissibility of transcribing the birth certificate of a child of a non-heteronormative couple. The article also shows the proper position of the Ombudsman in overseeing the observance of basic human rights.

Keywords: birth certificate transcription, same-sex couples, LGBT+, constitutional concept of family, Ombudsman